

AZ EURÓPAI UNIÓ MESTERSÉGES INTELLIGENCIA RENDELETE

A Képviselői Információs Szolgálat Infojegyzete vázlatosan bemutatja az Európai Unió mesterséges intelligencia (MI) rendeletének ((EU) 2024/1689 rendelet) alapvető irányait és rövid helyzetképet ad az USA és Kína MI szabályozásának alakulásáról.

Bevezetés

A mesterséges intelligencia szabályozása az elmúlt években egyre nagyobb figyelmet kapott a politikai döntéshozók, az érdekvédők, a vállalatok és a társadalom egésze részéről. A szabályozást és a szabályozási lehetőségeket több szinten mérlegelik; nemzetközi, regionális és – egyes esetekben – nemzeti szinten. Az [OECD.AI](#) a politikák, adatok és elemzések olyan fóruma, ahol országok és érdekelt csoportjai működnek együtt a megbízható mesterséges intelligencia kialakítása érdekében. Ennek volt köszönhető az első kormányközi [OECD AI-elvek](#) kidolgozása 2019-ben.

Az Európai Bizottság, a megbízható MI megvalósítását célzó keretek felől közelítve, először létrehozta az MI-vel foglalkozó magas szintű szakértői csoportot, amely etikai iránymutatást adott ki a mesterséges intelligenciára vonatkozóan ([Európai Bizottság MI szakértői munkacsoport 2019](#)). E nem kötelező erejű, (ún. soft-law) jogi megközelítéstől a tételes szabályozás irányába tett lépés a 2021 áprilisában közzétett, a mesterséges intelligenciára vonatkozó rendelettervezet ([COM\(2021\)206 final](#)), amely a mesterséges intelligencia eszközeinek fejlesztésére, forgalomba hozatalára és használatára vonatkozó, az európai értékekkel és különösen az alapvető jogokkal összhangban lévő, az egész EU-ra kiterjedő harmonizált jogszabály elfogadására tett átfogó javaslat volt.

A rendelettervezet megjelenését követő új technológia, a ChatGPT tovább erősítette a szabályozási törekvéseket világszerte. Az Egyesült Államokban például 2023-ban egy több, mint 33 ezer neves ipari szereplő által aláírt [nyílt levél](#) legalább hat hónapos moratóriumot javasolt a GPT-4-nél erősebb mesterséges intelligencia-rendszerek kiképzésére, bár ezt nem léptették életbe. Ennek a technológiának a szabályozási igénye is hozzájárult az uniós rendelettervezetről folyó tárgyalások elhúzó-dásához. Az uniós intézmények ún. trialógus tárgyalás keretében, 2023 elején ideiglenes megállapodásra jutottak. Ennek alkalmából az Európai Parlament olasz társelődője [kijelentette](#), hogy e megállapodás eredménye lesz a világ "első horizontális jogszabálya a mesterséges intelligenciáról", összhangban azzal az európai ígérettel, hogy "a jogok és szabadságok állnak e korszakalkotó technológia fejlesztésének középpontjában".

A mesterséges intelligenciáról szóló rendeletet ([\(EU\) 2024/1689 rendelet](#)) 2024. július 12-én tették közzé az EU Hivatalos Lapjában. A rendelet 20 nappal ezután, 2024. augusztus 1-jén lépett hatályba, és a 113. cikkel összhangban 2025. február 2. és 2027. augusztus 2. között válik alkalmazandóvá.

- MI-rendszer: gépi alapú rendszer, amelyet különböző autonómiaszinteken történő működésre terveztek, és amely a bevezetését követően alkalmazkodóképességet tanúsíthat, és amely a kapott bemenetből – explicit vagy implicit célok érdekében – kikövetkezteti, miként generáljon olyan kimeneteket, mint például előrejelzéseket, tartalmakat, ajánlásokat vagy döntéseket, amelyek befolyásolhatják a fizikai vagy a virtuális környezetet.

A Center for Strategic and International Studies (CSIS) nemzetközi közpolitikai intézet az MI szabályozás szempontjából két csoportra bontja a G7 országait. Mindkét rendszer alapját a jó mesterséges intelligencia irányítási gyakorlatok adják:

- A holisztikus megközelítést valló, tételes szabályozást javasoló országok (Franciaország, Németország, Olaszország, az EU tagállamai az MI rendeletet alkalmazva) határozott követelményeket felállítva legalább a magas kockázatú MI rendszerekre vonatkozóan.
- A szektor-specifikus, puha jogi eszközök (soft-law) hívei, pl. Japán, és az Egyesült Királyság. Ezen országok ajánlások megfogalmazásával, bizonyos szektorokban az átláthatóság és adatvédelem követelményének erősítésével kívánják a folyamatokat terelni.

AZ EURÓPAI UNIÓ MI RENDELETE

A mesterséges intelligenciáról szóló rendelet horizontális, kockázatalapú megközelítést alkalmaz, amely a közérdekek következetes és magas szintű védelmének biztosítása érdekében a mesterséges intelligenciával kapcsolatos kockázatok és problémák kezeléséhez szükséges minimumkövetelményekre korlátozódik. A harmonizált szabályok nemcsak az EU-n belül kifejlesztett, hanem az ott forgalomba hozott mesterséges intelligencia rendszerekre is vonatkoznak. Az Európai Bizottság a nagy kockázatú modellek szabályozására összpontosít, miközben a nem nagy kockázatú mesterséges intelligenciával működő rendszerek számára magatartási kódexeket kidolgozását szorgalmazza, valamint hangsúlyt fektet a piaci nyomon követés szabályainak kialakítására.

Az MI-rendszerek definíciója

Az eredeti bizottsági javaslatához képest a rendeletben szereplő fogalommeghatározás összhangba került az OECD MI Tanácsa ajánlásában javasolt megközelítéssel ([OECD 2019](#)). A definíció alkalmazása az MI-rendszerek és az egyszerűbb szoftveres rendszerek megkülönböztetőségét teremti meg. A mesterséges intelligencia rendszer olyan gépi alapú, megtervezett rendszer, amely különböző szintű autonómiával működik; létrehozatalát követően adaptivitást mutathat, és explicit vagy implicit célok elérése érdekében a kapott inputból a fizikai vagy a virtuális környezetet befolyásoló kimenetek, – például előrejelzések, tartalmak, ajánlások vagy döntések – létrehozására képes.

Nem tartoznak a rendelet hatálya alá

A rendelet hatályán kívül áll a nemzetbiztonság területe, nem alkalmazható olyan rendszerek esetében, amelyeket kizárólag katonai vagy védelmi célokra használnak. Nem vonatkozik továbbá a mesterséges intelligencia rendszerekkel vagy modellekkel kapcsolatos, a forgalomba hozatal vagy üzembe helyezés előtti kutatási, tesztelési és fejlesztési tevékenységekre sem (2. cikk).

Kockázatok intenzitásához kapcsolódó szabályok

A kockázatalapú megközelítés célja az MI rendszerekre vonatkozó arányos és hatékony, kötelező erejű szabályok bevezetése az MI rendszer által jelentett kockázatok intenzitásához és terjedelméhez igazítva:

- meg kell tiltani bizonyos elfogadhatatlan mesterségesintelligencia-gyakorlatokat;
- meg kell határozni a magas kockázatú mesterségesintelligencia-rendszerekre vonatkozó követelményeket és az érintett üzemeltetőkre vonatkozó kötelezettségeket;
- átláthatósági kötelezettségeket kell megállapítani egyes mesterségesintelligencia-rendszerekre vonatkozóan.

A rendelet szerint tilos például a kognitív magatartási manipuláció, az arcképek nem célzott lekérdezése az internetről vagy CCTV-felvételekről, az érzelmfelismerés munkahelyi környezetben és oktatási intézményekben, a társadalmi pontozás, az érzékeny adatok – például a szexuális irányultság vagy a vallási meggyőződés – levezetését szolgáló biometrikus kategorizálás, valamint a prediktív rendészetnek az egyéneket érintő egyes alkalmazásai, amelyek használata tehát tilos (5. cikk) az Európai Unióban.

Általános célú MI rendszerek (V. fejezet)

A rendelet külön szabályokat állapít meg az általános célú mesterséges intelligenciamodellekre és a rendszerkockázatot jelentő általános célú mesterséges intelligenciamodellekre vonatkozóan. Általános célú az MI-rendszer, ha az számos különböző célra használható, vagy ha az általános célú MI-technológiát később integrálják egy másik, nagy kockázatú rendszerbe.

Irányítási struktúra

Az általános célú MI-modellekre létrehozott új szabályok tárgyalása során kikristályosodott az Európai Bizottságon belül működő MI-hivatal szükségessége, amelyet 2024 május 29-én hoztak létre (64. cikk). Az [MI-vel foglalkozó Európai Hivatal](#) gondoskodik a közös szabályok betartása mellett a legfejlettebb MI-modellek felügyeletéről, és segíti a közös szabványok

és tesztelési gyakorlatok előmozdítását.

Az Európai MI Hivatalt egy független szakértőkből álló tudományos testület támogatja (68. cikk). Ennek feladata elsősorban az általános alapmodellekkel kapcsolatos tanácsadás, amely kiterjed az alapmodellek képességeinek értékelésére szolgáló módszertanok kidolgozására, a nagy hatású alapmodellek megjelenésével kapcsolatos, az azonosítást lehetővé tevő eszközökre vonatkozó tanácsadásra, valamint a lehetséges anyagi biztonsági kockázatokat feltérképezésére.

A Hivatalt a tagállamok képviselőiből álló, az MI-ökoszisztémán belüli érdekeket tükröző, MI-vel foglalkozó Európai Testület (65–66. cikk) segíti.

Emellett az érdekelt felek végrehajtásba és alkalmazásba történő bevonásának céljából létrehozzák a tanácsadói fórumot (67. cikk).

Az MI-rendelet végrehajtása céljából minden tagállam legalább egy bejelentő hatóságot és legalább egy piacfelügyeleti hatóságot jelöl ki illetékes nemzeti hatóságként (70. cikk).

Alapvető jogokra vonatkozó hatásvizsgálat

A nagy kockázatú MI-rendszerek piacra kerülése előtt alapvetőjogi hatásvizsgálatot (27. cikk) szükséges végezni, melynek célja a valószínűleg érintett csoport(ok)ra vonatkozó kockázatok azonosítása és – azok bekövetkezésekor – szükséges intézkedések. A hatásvizsgálat eredményéről a piacfelügyeleti hatóságot tájékoztatják. Az MI-hivatal fogja kidolgozni azt a kérdőív sablont, amely – akár elektronikus formában is benyújtható – és megkönnyíti a rendelet vonatkozó előírásainak teljesítését.

EU adatbázis

A nagy kockázatú MI-rendszereket az EU egy adatbázisban tartja nyilván, melyet az Európai Bizottság kezel (49. cikk). Az adatbázis nyilvántartásba vételkor benyújtandó információk körét a Rendelet VIII. számú melléklete részletezi. A tartalom naprakészségét a nagy kockázatú MI-rendszerek teljes életciklusa alatt biztosítani szükséges.

HELYZETKÉP: AZ USA ÉS KÍNA

Az Egyesült Államok

A mesterséges intelligencia szabályozására vonatkozó átfogó törvény az Egyesült Államokban még nem került elfogadásra. A "felelős mesterséges intelligencia", mint szabályozási cél azonban körvonalazódik. A Fehér Ház napirendjén kiemelt helyen szerepel a mesterséges intelligencia jelentette kockázatok kezelése. A Biden-Harris-kormányzat 2023 nyarán [önkéntes kötelezettségvállalások](#)at fogadtatott el több, a mesterséges intelligencia fejlesztését vezető vállalattal. Joe Biden elnök 2023. október 30-án adta ki a 14110. számú, "[A mesterséges intelligencia biztonságos és megbízható fejlesztése és használata](#)" című végrehajtási rendeletet. A végrehajtási rendelet nyolc vezérelvet határoz meg, amelyeket a végrehajtó hivataloknak és ügynökségeknek be kell tartaniuk annak érdekében, hogy előmozdítsák a biztonságos és megbízható mesterséges intelligencia fejlesztését, és ezzel párhuzamosan "lehetővé tegyék, hogy az Egyesült Államok vezető szerepet töltsön be a mesterséges intelligencia területén, és kiaknázza a technológiában rejlő lehetőségeket". A 3. szakasz b) pontja szerint a mesterséges intelligencia olyan gépi alapú rendszer, amelyet ember által meghatározott célok érdekében terveztek, és amely képes "valós vagy virtuális környezetet befolyásoló előrejelzések, ajánlások vagy döntések meghozatalára". A végrehajtási rendelet intézkedései a következő egy év során a kiberbiztonságtól kezdve, az innováció előmozdításán és a szellemi tulajdon védelmén át a bűnügyi igazságszolgáltatásban a mesterséges intelligencia és a polgári jogok megerősítéséig, valamint a mesterséges intelligencia szövetségi kormányzati felhasználásának előmozdításáig számos szakpolitikai területen kerülnek bevezetésre. A végrehajtás a vállalatok számára több jelentéstételi és átláthatósági követelményt jelent majd. A felügyeletet és a koordinációt a Fehér Ház Mesterséges Intelligencia Tanácsának létrehozása biztosítja, amely a szövetségi kormányzaton belüli ügynökségek tevékenységeit koordinálja.

Kína

Kína a mesterséges intelligencia szabályozása tekintetében a technológia egyes alkalmazásait vagy megnyilvánulásait célzó szabályozást alkalmaz. A "Generatív AI-szolgáltatásokra vonatkozó ideiglenes intézkedéseket" 2023. július végén fogadták el ([Cybership Administration of China 2023](#)). Ezt két másik jelentős hatású rendelet előzte meg, nevezetesen az ajánló algoritmusokról szóló 2021-es rendelet és a szintetikus generált tartalmakra vonatkozó 2022-es szabályozás. Az ajánló algoritmusokra vonatkozó rendelet tiltja a túlzott árdiszkriminációt és bizonyos munkavállalói jogok védelméről rendelkezik, míg az utóbbi a szintetikus generált tartalmak címkézését írja elő. Az ideiglenes intézkedés egy célzott jogszabály, amely a generatív mesterséges intelligenciára összpontosít. A rendelet meghatározása szerint a generatív mesterséges intelligencia magában foglalja a szöveg, kép, hang, videó, kód vagy más tartalom algoritmusok, modellek és szabályok alapján történő generálásának képességét. Az intézkedések végső hatálya csak a Kínában a nagyközönség számára

elérhető szolgáltatásokra korlátozódik. A "közvéleményt befolyásoló tulajdonságokkal vagy társadalmi mozgósítási képességekkel" rendelkező generatív MI-szolgáltatások szolgáltatóinak a szolgáltatás megkezdése előtt ún. biztonsági értékelést kell kérniük. A kínai mesterséges intelligencia-irányítás középpontjában az algoritmus-nyilvántartás áll, egy nemrégiben létrehozott kormányzati adattár, amely mindhárom, fentnevezett rendelet végrehajtása szempontjából központi szerepet játszik.

A Kínai Nemzeti Információbiztonsági Szabványügyi Szakbizottság 2024. május 23-án közzétette a „*Kiberbiztonsági technológia – A generatív mesterséges intelligencia szolgáltatásra vonatkozó alapvető biztonsági követelmények*” című rendelettervezetét, mellyel kapcsolatban a nyilvános észrevételeket 2024. július 22-ig lehet tenni. Kína az elkövetkező években egy [MI-törvény kidolgozására](#) is készül.

A külföldi szabályozással részletesen foglalkozik a „Mesterséges intelligencia, szabályozási irányok” című elemzésünk ([Infoszolg 2023](#)).

Források:

- [\(EU\) 2024/1689 rendelet](#) (2024. június 13.)
- Mezei Kitti: [A mesterséges intelligencia jogi szabályozásának aktuális kérdései az Európai Unióban](#). In Medias Res 2023/1.
- Ed. Woodrow Barfield, Ugo Pagallo: Research Handbook on the Law of Artificial Intelligence. Edward Elgar, 2018.
- Tessa Baker: [Breaking Down the Biden AI EO: Ensuring Safe and Secure AI](#). CSET 15 November 2023.
- Hugh Roberts et al.: [Artificial intelligence regulation in the United Kingdom: a path to good governance and global leadership?](#) Internet Policy Review 26 May 2023
- Matt Sheehan: [China's AI Regulations and How They Get Made](#). Carnegie Endowment for International Peace, July 2023
- Jakob Mökander, Prathm Juneja, David S. Watson, Luciano Floridi: [The US Algorithmic Accountability Act of 2022 vs. The EU Artificial Intelligence Act: what can they learn from each other?](#)
- EP Press release: [Artificial Intelligence Act: deal on comprehensive rules for trustworthy AI](#). 9 December 2023